

# Lappeskolen i Haviken og skolesaken.

Eftersom det lappiske folk vaakner til menneskebevissthet, vaakner ogsaa dets trang til at til-egne sig kundskaper, idet de indser det er gjennom *oplysning* og derav følgende samhold, det skal naa sit maal.

Er det da underlig at forældrenes bekymring blir: Hvorledes skal vore barn faa anledning til at opta livskampen i konkurransen med landets samfundsborgere av det raadende folk?

Vistnok er det saa, at lappbarna efter nugjældende skolelov er tilpligtet at søke almueskolen i den bygd, som de fjeldstrækninger tilhører, hvor forældrene for tiden opholder sig med sine ren. Der kan saaledes ikke mere være tale om den ytterst mangelfulde for ikke at si helt manglende skolegang for lappbarn som før i tiden.

Der er dog et men. Nomadelapperne flytter til de forskjellige aarstider eftersom renen kan finde sin føde. Deres barn blir som regel paa den maate nødt til at skifte skole eftersom forældrene flytter. Denne skiften av skole selv om læreren gjør sit bedste for de nye barn som kommer midt i skoletiden gjør, at de paa langt nær faar det fulde utbytte av undervisningen.

Hvad er derfor mere et naturlig end at lappernes ønske er egen skole for sine barn. Nomadens levevis og livskaar adskiller sig sterkt fra bumandens. Det som passer for den ene av disse, passer ikke for den anden. I en særskole for lappbarn vil eleverne foruten at faa fuldt utbytte av undervisningen ogsaa faa være sammen med sine egne. Der kan barna ialfald sig imellem tale sit sprog, det sprog hvori de har lært at si far og mor

og som tales hjemme i teltet og i gammen.

Oprettelsen av lappeskolen i Haviken, vakte berettiget glæde hos mange lappiske forældre. Og skolen har utvilsomt formaadd at utrette rigtig meget godt for de smaa fjeldfolk, og vil ved klok ledelse formaa at utrette endnu mere til gavn og velsignelse for samer og daroer. Til det kristelige arbeide hører ogsaa prøvelser, motgang og forsagelse. Men de mænd og kvinder det her gjælder vil nok ogsaa i dette følge Jesu bud: at ta alt i den bedste mening og ikke gaa træt i hans tjeneste. Allerførst vil de nok grundig bringe paa det rene hvad kritikken over den manglende hygiene egentlig tar sigte paa. Ingen institution er ideel, selv om den har ganske andre pengemidler at raade over end lappeskolen i Haviken som vistnok drives ved missionsvennernes frivillige bidrag.

Ifjor avla jeg sammen med lappemøtets deltagere besøk paa skolen. Vi blev hjertelig mottat av store og smaa. Jeg saa mig om i farten som de andre. 1ste etage var venlig og pen som skolestue paa landet. I anden etage var der smaa primitive soveværelser. Min tanke, da jeg gik gjennom soveværelserne var uvilkaarlig: Gid missionen hadde hat flere penge at gjøre med ell. at det offentlige hadde overtat lappeskolen som de andre folkeskoler. Om de smaa fjeldfolk ikke er forvænt med lokaliteter fra teltet eller gammen, skal skolehjemmene opdrage og høne dem ved siden av Norges aldet folk. Det falder ogsaa langt tyngere for funktionærene at arbeide i trange lokaler

pla  
pes  
be  
De  
hin

av  
a.  
uf  
dri  
lig

ha  
fje  
de  
fol

rig  
ke  
sa

lyl  
no  
se

tid  
De  
at

ne  
ne  
m

sy  
er  
ke  
sa

fo  
da  
m

or  
er

le  
so  
D

n  
E  
i

p  
b  
f

k

Kontrasten mellem mormissionens ungdomsskole Bakketun i Værdalen, som jeg nylig hadde besøkt og den eneste lappeskole utenfor Finmarken, tegnet sig skarpt for mig. Jeg vet meget godt at lappebarn som eier betingelsen for det, kan bli optat som elever paa Bakketun, likesom jeg er fuldt paa det rene med at Bakketun er opført for midler, ydet til det formaal. Den hær vidnesbyrd om bredbygdens kristelige ungdomsinteresse for sine egne. Men allikevel. Begge skoler drives som missionsarbeide efter Kristi eget bud for *landets egne barn og ungdom*. Derfor finder jeg forskjellen er for stor. Den gren av indremissionen som kaldes finnemission har ikke faat den støttesom den burde ha av missionsvennerne i vort land i forhold til andre missioner. Dette er vistnok missionsvennernes egen skyld og ikke styrets, som har store økonomiske vanskeligheter at kjempe med.

Sanna Jonassens opfordring til sine stammefrønder om at yde kollekt til ost paa smørbrødet, oppfattet jeg som et utslag av velvilje fra foreldrenes side, idet der blev gjort opmerksom paa, at missionen har utgifterne ved skolen. De vilde paa denne maate lette budgettet en smule, og mange hadde raad til det.

Tilslut nogen ord om skole-spørsmålet i sin almindelighet.

Hvad er mere menneskelig end at samerne holder fast ved sit sprog, *morsmaalet* som er ethvert folk uerstattelig kjær og som er beviset for at de er en nation. Et folk som gaar op i et andet, tilegner sig dettes sprog og mister sit eget, faar sit navn strøket av nationernes tal. Saa er historiens tale.

Men kan samerne ikke være gode lovlige norske borgere om deres sprog faar vedbli at leve paa fjeldvidderne? Bedre end Hogen-gang før! Det vil ikke skille, men binde dem til landet og det andet folk. Derfor vil samerne nu prøve at opta arbeidet for skoler for sine barn med undarning paa landets officielle sprog avpasset efter de forskjellige bopladse og med lappisk som hjælpesprog. De drister sig til at haabe at staten vil træ støttende til. Der kan sikkert stille sig store hindringer for gjennemførelsen av det lappiske sprog i skolen bl. a. paa grund av de indbyrdes uforstaaelige dialekter, men hindringerne er neppe uoverkommelige.

Det germanske norske sprog har ikke den rette klangbund paa fjeldene, det eier ikke uttryk for det mongolske, eiendommelige folk, hvis verden er fjeldet, og hvis rigdom er renen. Derfor maa ikke det samiske sprog dø hvis det samiske folk skal føle sig trygt og lykkelig i ensomhetens rike paa de norske fjeldvidder som bare passer dem og som fra ældgammel tid er deres hævdbundne eiedom. Det er saart for et undertrykt folk at gi slip paa sit sprog. Se til finnerne, se til schleswig-holsteinerne. De græter blod over sit tapte morsmaal. Sammenligningen kan synes haard og haltende, men der er dog noget i den. Om lapperne ikke er et erobret, undertvunget folk, saa er de et svakere, tilsidesat folk. Det vilde være saart for os deroer at maatte bortbytte vort morsmaal med en sterkere nations ifølge dennes magtbud. Det er ogsaa saart for samerne.

Ellen Lie.